

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 64/07-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. J. R., P., zastúpeného advokátom JUDr. P. D., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 48/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 48/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 48/02 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. R. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý uhradiť Ing. J. R. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho advokáta JUDr. P. D., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Zvyšnej časti návrhu Ing. J. R. n e v y h o v u j e.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 64/07-11 z 3. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. R., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. D., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 48/02.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 2039/2007 doručeným ústavnému súdu 16. júna 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„K veci nebolo možné zaujať stanovisko z dôvodu, že spis sa nachádzal na Najvyššom súde SR na rozhodnutí o dovolaní od 20. 09. 2006. Predmetný spis bol tunajšiemu súdu vrátený dňa 11. 03. 2008.

Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti Ing. J. R. a obsahom predmetného spisu navrhujem, aby ústavný súd rozhodol, že právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý

proces v konaní porušené nebolo a nepriznal sťažovateľovi ním žiadané finančné odškodnenie. Pokiaľ sťažovateľ namietal prietahy v konaní v časovom rozpätí od 06. 03. 2003 do 20. 04. 2004, boli spôsobené preložením JUDr. F., ktorá vec vybavovala na Krajský súd v Bratislave. Oddelenie po nej prevzal JUDr. S. v máji 2004. Odvtedy sa vo veci konalo plynule a bez prietahov.

V prejednávanej veci ide o právne zložitú vec, ide o konanie súvisiace s určením vlastníctva k nehnuteľnostiam. Úkony súdu a obtiažnosť zabezpečenia listinných dôkazov sú zrejmé z pripojeného súdneho spisu...“

Z označeného podania okresného súdu, ako aj z vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľa doručeného ústavnému súdu 24. júna 2008 je zrejmé, že účastníci konania netrvajú na ústnom prerokovaní danej veci.

Na základe uvedeného ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 48/02 ústavný súd zistil, že 26. februára 2002 bola okresnému súdu doručená žaloba Slovenskej republiky zastúpenej S., B. (ďalej len „žalobca“), proti sťažovateľovi a spol. o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. K predmetnej žalobe sa sťažovateľ vyjadril podaním doručeným okresnému súdu 3. apríla 2002. Následne 21. mája 2002 okresný súd určil termín pojednávania na 4. september 2002. Toto pojednávanie, na ktorom sa zúčastnili všetci účastníci konania, bolo odročené na 27. november 2002 za účelom zabezpečenia potrebných listinných dôkazov. Dňa 17. septembra 2002 a opakovane 7. októbra 2002 okresný súd spracoval výzvy iným všeobecným súdom za účelom vyžiadania s vecou súvisiacich spisov. Dňa 27. novembra 2002 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sa zúčastnil zástupca žalobcu, ako aj právny zástupca sťažovateľa a spol. Pojednávanie bolo odročené na 10. február 2003 za účelom zabezpečenia listinných dôkazov, a preto okresný

súd 12. decembra 2002 spracoval výzvu P. M., na základe odpovede ktorého 17. januára 2003 spracoval výzvu O. M.

Dňa 10. februára 2003 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, ktorého sa zúčastnil sťažovateľ a spol. a ktoré bolo odročené na neurčito za účelom oboznámenia sa so súvisiacimi spismi. Termín ďalšieho pojednávania určil okresný súd až 17. mája 2004 s tým, že pojednávanie sa malo konať 21. júna 2004. Pojednávanie sa v stanovenom termíne uskutočnilo, ale bolo odročené na neurčito z dôvodu preukázania aktívnej legitímácie na strane žalobcu, pretože podľa predložených listinných dôkazov mala do jeho práv vstúpiť spoločnosť L., a. s. (ďalej len „spoločnosť“).

Aj napriek tomu, že požadované listinné dôkazy týkajúce sa aktívnej legitímácie spoločnosti v uvedenom spore spolu s jej návrhom na zámenu účastníka boli okresnému súdu doručené 30. júna 2004, okresný súd až uznesením č. k. 18 C 48/02-100 z 11. júla 2005 jej návrhu nevyhovel. Proti označenému rozhodnutiu podala spoločnosť 23. augusta 2005 odvolanie, ktoré okresný súd zaslal na vyjadrenie právneho zástupcovi sťažovateľa a spol. Následne 25. novembra 2005 okresný súd predložil spis spolu s odvolaním na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý uznesením č. k. 6 Co 460/05-116 z 31. mája 2006 potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa. Spis bol okresnému súdu vrátený 17. júla 2006.

Po vrátení spisu z krajského súdu okresný súd 8. augusta 2006 určil termín pojednávania na 13. september 2006, ale medzitým 23. augusta 2006 mu bolo doručené dovolanie spoločnosti proti uzneseniu krajského súdu. Spis spolu s dovolaním bol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) predložený 22. septembra 2006. O dovolaní spoločnosti rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 251/2006 z 28. februára 2008 tak, že zrušil uznesenie krajského súdu a uznesenie okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 11. marca 2008 a 13. marca 2008 bol kancelárii daný pokyn na doručenie rozsudku najvyššieho súdu účastníkom konania.

III.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Ústavný súd pripomína, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorej výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola

rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Judikatúra ústavného súdu (napr. I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07) sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci (1), správanie účastníka (2) a postup súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha veci a jej význam pre sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že v namietanom prípade ide o žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Nepochybne výsledok súdneho sporu má veľký význam pre všetkých účastníkov konania, pretože zásadným spôsobom ovplyvňuje ich majetkovú sféru. Tento predmet sporu možno z hľadiska jeho právnej zložitosti zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, aj keď na strane druhej ho možno hodnotiť ako skutkovo zložitejší, vyžadujúci si preštudovanie iných s vecou súvisiacich spisov. Ústavný súd však konštatuje, že doterajšia doba konania (žaloba bola okresnému súdu doručená 26. februára 2002) je z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania nijakým spôsobom neprispelo k predĺženiu doby prerokovania uvedenej veci, čo je zjavné aj z toho, že vždy on, prípadne jeho právny zástupca, boli účastní na nariadených pojednávaniach.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd zistil, že v priebehu takmer 6 a polročného konania bol okresný súd výrazne nečinný v dvoch obdobiach, a teda od 10. februára 2003, keď sa uskutočnilo pojednávanie, až do 17. mája 2004, keď okresný súd určil ďalší termín pojednávania (1 rok a 3 mesiace). V druhom prípade bol okresný súd nečinný viac ako 1 rok, a to od 30. júna 2004, keď mu boli doručené potrebné listinné

dôkazy spoločnosti týkajúce sa jej aktívnej legitímácie spolu s návrhom na zámenu účastníka, až do 11. júla 2005, keď okresný súd uznesením o tomto návrhu rozhodol. Ústavný súd zároveň považuje za potrebné spomenúť, že okresný súd nenesie zodpovednosť za dĺžku konania v období od 25. novembra 2005 do 17. júla 2006, pretože v uvedenom období sa spis nachádzal na krajskom súde za účelom rozhodnutia o odvolaní, ani za obdobie od 22. septembra 2006 do 11. marca 2008, keď sa spis v súvislosti s podaným dovolaním nachádzal na najvyššom súde. Sťažovateľ však postup krajského súdu ani postup najvyššieho súdu nenamietal a vzhľadom na ustanovenie § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd ich postupom z hľadiska možného porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani nezaoberal. Avšak ani zistené skutočnosti nezabávajú okresný súd jeho povinnosti konať bez zbytočných prieťahov, ktorú si ale v už uvedených obdobiach v čase, keď sa spis nachádzal v jeho dispozičnej sfére, nesplnil.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je vedené pod sp. zn. 18 C 48/02, došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ani obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii, že za prieťahy spôsobené v období od 6. marca 2003 do 20. apríla 2004 nenesie zodpovednosť, pretože v uvedenom období bola vo veci konajúca sudkyňa preložená na krajský súd, ústavný súd neakceptoval. Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí či námietka častých zmien zákonných sudcov, neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy či dokonca technická nefunkčnosť súdu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov (obdobne napr. III. ÚS 118/07, III. ÚS 140/07).

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu,

aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci. Ústavný súd takto rozhodol aj napriek tomu, že uvedenú požiadavku sťažovateľ v petite sťažnosti nepredostrel, ale práve prikázanie okresnému súdu, aby vo veci konal, významnou mierou prispieva k tomu, aby vec bola čo najskôr právoplatne ukončená.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 120 000 Sk z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 127/07).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania ústavný súd považoval za primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 40 000 Sk, a preto vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu nevyhovel.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré jeho právny zástupca vyčíslil v celkovej sume 6 296 Sk. Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2007 (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a k tomu 2 x 178 Sk režijný paušál. S poukazom na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov právneho zastúpenia v uplatnenej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2008